

BU KARAR DANISTAY 13.DAIRESI'NCE IPTAL EDILMISTIR. REKABET KURULU'NUN AYNI KONUYA ILISKIN 11.01.2007 TARİH VE 07-01/1-1 NOLU KARARINA İNTERNET SAYFAMIZDAKI KARAR ARAMA BÖLÜMÜNDEN ERİŞEBİLİRSİNİZ.

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 29.11.2000, S.R./00-14 (Soruşturma)

Karar Sayısı : **01-26/256-72**

Karar Tarihi : 5.6.2001

Dosya Konusu : İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ) adlı firmanın “şehirlerarası otobüs seyahat ücretlerine bir alt sınır getirilmesine yönelik fiyat protokolleri yapılması ve denetlenmesi”nde öncü olmak, otobüs firmalarının ise “bu protokollere katılmak suretiyle” rekabeti ihlal ettikleri iddiası üzerine, 30.5.200 tarih, 00-20/200-109 sayılı Kurul kararı ile açılan soruşturma.

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU.

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Rıfki ÜNAL

B- SORUŞTURMA HEYETİ

Başkan : Dr. Kemal EROL

Raportörler : Şebnem KULAKSIZOĞLU, Kerem TOMUR, Mehmet ÖZDEN

C- ŞİKAYET EDEN

Murat ERŞAN

T.C. Enerji Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı
Bahçelievler/ANKARA

D- HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILANLAR

D.1. İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ)

Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
Adına vekili Av. Yavuz ATALAY
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR

D.2. Karayoluyla şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren, aşağıda ticari unvan ve isimlerine yer verilen teşebbüsler.

- 1- Abone Tur. Otobüs İşletmesi.
İstasyon Cad. Zile/TOKAT
- 2- Ağa Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/ADAPAZARI
- 3- Ağrı Tur Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı/İZMİR
- 4- As Ağrı Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/AĞRI
- 5- As Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/ADAPAZARI
- 6- Asya Tur A.Ş.

- Otogar/İZMİT
- 7- Aydın Turizm ve Otob. İşl. Tic. A.ř.
Esenler Otogarı/İSTANBUL
 - 8- Best Van Turizm Seyahat Ve Tic. Ltd. şti.
Otogar/VAN
 - 9- Can Elbistan S.S.38 no'lu Otob.İşl. Motorlu Taşıyıcılar Koop.
Yeni İzmir Otogarı/İZMİR
 - 10- Candeniz Turizm Taş. Tic. Ltd. şti.
Yeni İzmir Otogarı/İZMİR
 - 11- Çanakkale Truva Tur.Ltd.şti.
Esenler Otogarı/İSTANBUL
 - 12- Çayırağası Vip Tur.Sey.ve Tic. Ltd. şti.
Adına vekilleri Av. Vedat DİLER ve Av. Müslüm ÖZDEMİR
Çukur Mah. Dr. Mecit Barlas Cad. Abdülkadir Yetkin İşhanı
Kat: 1 No: 3 GAZİANTEP
 - 13- (Çorum) Özler Tur. Sey. ř. arası. Yolcu. Taş. San. Tic. A.ř.
Adına vekili Av. Gökhan Zeki Hatipoğlu
şehit Adem Yavuz Sk. No: 15-3 Kızılay/ANKARA
 - 14- Dadaş Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/ ERZURUM
 - 15- Deha Köseoğlu Tur. Tic. ve San. Ltd. şti.
Otogar/DENİZLİ
 - 16- Diyarbakır Sur Otobüs İşletmesi
Otogar/DİYARBAKIR
 - 17- Doğu Kars Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı/İzmir
 - 18- Doğuş İğdir Otobüs İşletmesi
Otogar/İğDIR
 - 19- Düzce Aydın Sey. Otobüs İşletmesi
Otogar/DÜZCE
 - 20- Ege Metro Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı İZMİR
 - 21- Ege Seyahat Tic. Ltd. şti.
Yeni İzmir Otogarı İZMİR
 - 22- (Elaziğ) Hazar Turizm şeh. Ve Ulus. Otob. İşl. Ltd. şti.
Otogar/ELAZIğ
 - 23- Erciş İtimat Otobüs İşletmesi
Otogar Erciş/VAN
 - 24- Erzurum Esadaş Turizm ve Seyahat Ltd. şti.
Adına vekili Av. Ahmet SARAÇGİL
Çaykara İşhanı 3/305 ERZURUM
 - 25- Hakiki Koç Yurtiçi ve Ulusl. Otob. İşl. Tur. Tic. Ltd. şti.
Adına vekili Av. Yavuz ATALAY
Yeni İzmir Otogarı Işikkent/İZMİR
 - 26- Has Turizm Seyahat San. Tic. Ltd. şti.
Adına vekili Av. Murat İÇİNSEL,
2. İzmir Cad. 55/18 Kızılay/ANKARA

- 27- Hatay Jet Turizm Otobüs İşletmesi
Otogar/HATAY
- 28- Hatay Öztur Otobüs İşletmesi
Otogar Antakya/HATAY
- 29-Hidayet Sey.Tur.San.Tic. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 30- Iğdır Hat Otobüs İşletmesi
Otogar/IĞDIR
- 31- Iğdır'lı Tur Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 32- Kafkas Kars Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 33- Kars Turgut Reis Otobüs İşletmesi
Otogar/KARS
- 34- Kastamonu Özlem Otobüs İşletmesi
Otogar Esenler/İSTANBUL
- 35- Kayseri Lüks İpek Taş. ve Sey. San. Tic. Ltd. Şti.
Otogar/KAYSERİ
- 36- Kontur Otobüs İşletmesi
Ankara Cad. No: 390/KONYA
- 37- Köksallar Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/MERSİN
- 38- Lider Aksaray Otobüs İşletmesi
Otogar/ADANA
- 39- Lider Patnos Tur Otobüs İşletmesi
Otogar/AĞRI
- 40- Lüks Adana Ltd. Şti.
Otogar/ADANA
- 41- Lüks Aksel Sey. Petr. Ür. İnş. Sa. Tic. Ltd. Şti.
Otogar Akşehir/KONYA
- 42- Lüks Batman Seyahat
Yeni İzmir Otogarı/İZMİR
- 43- Lüks Can Seyahat ve Tic. Ltd. Şti.
Koçören Köyü Antakya/HATAY
- 44- Lüks Egem Sey. ve Tur. Tic. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı No: 139 Işıkkent/İZMİR
- 45- Lüks Ereğli Otobüs İşletmesi
Otogar Ereğli/KONYA
- 46- Lüks Erova Turizm Sey. Nak. Petrol. Ürünleri San.Tic. A.Ş.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 47- Lüks Kent Turizm Uluslararası Taş. Tic. Ltd. Şti.
Otogar/KAYSERİ
- 48- Lüks Yalova Seyahat Otobüs İşletmesi
Otogar/YALOVA
- 49- Mardin Expres Taş.Tur. İnş. Pet. San. Tic. Ltd. Şti.
Otogar Nusaybin/MARDİN
- 50- Mar-Tur Ulus Nak. İnş. Tic ve San.Ltd. Şti.

- Otogar/MARDİN
- 51- Mersin Turizm Otobüs İşletmesi
Otogar no: 19/MERSİN
- 52- Mersin İtimat. Otobüs İşletmesi
Otogar/MERSİN
- 53- Mersin Seyahat Tur.ve Tic. Ltd. Şti.
Otogar/MERSİN
- 54- Mersin Vip Tur. Nak.Tic. Ltd. Şti.
Adına vekili Av. Ersin SEZER
T.Güneş Bulvarı MNG Sitesi 171/1 Oran/ANKARA
- 55- Metro Motorlu Taşıtlar Taş.San.Tic. A.Ş.
Büyük İstanbul Otogarı B.1 Geçidi Kat: 3 İSTANBUL
- 56- Midyat Koç Turizm Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 57- Öz Diyarbakır Seyahat Tic. Ltd. Şti.
Otogar/DİYARBAKIR
- 58- Öz Sivaslılar Tur.İnş. Madenc.Akar.Taş.İth. İhr. Tic. ve San. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 59- Öz-Ay Tur.Taşım.Tic. Taahh. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 60- Özbatmanlılar Lider Turizm Otobüs İşletmesi
Otogar/BATMAN
- 61- Özhabur Tur Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 62- Özkaymak Tur. Ltd. Şti.
Adına vekili Av. Tevfik BUĞDAYCI
Otogar Karşısı Gurağaç Sk. Arzu İşh. Kat: 1/107 KONYA
- 63- Öz-Pan Kara Nak. Ltd. Şti.
Belediye Garajı No: 258/A Antakya/HATAY
- 64- Pamaş Pamukkale Taşımacılık Tur.San.Tic. A.Ş.
Adına vekili Av. Sezai AĞUSTOS
Milli Kütüphane Cad. Tibaş Vakıf Han Kat:1-102 Konak/İZMİR
- 65- S.S.İzmir Seyahat Motorlu Taş.Koop.
Otogar Ödemiş/İZMİR
- 66- S.S.Sakarya VIP Otobüsçüler Motorlu Taşıyıcılar Koop.
Otogar/ADAPAZARI
- 67- Sebay Turizm Taş. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 68- Seç Otobüs ve Turizm İşl. A.Ş.
Otogar/KAYSERİ
- 69- Kahramanmaraş AK-SU Turizm
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 70- Simge Trans Taş. İnş. San.Tic .Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
- 71-Şahin Turizm Seyahat Otob. İşl.
Osmaniye Mah. Ümit Cad. No: 12 Reşadiye/TOKAT
- 72- Tatlıses Tur Otobüs İşletmesi

- Otogar/İSTANBUL
73-Topçam Tur. Sey. A.Ş.
Otogar/TOKAT
74- Toros Otobüs İşletmesi
Fındıklı Toros Terminali Behiç Elbeyli Yeni otogarı No: 11 GAZİANTEP
75- Uluyolu (Uludağ) Taş. ve Tic. Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
76- Urfa Cesur Turizm Ltd. Şti.
Otogar/URFA
77- Urfa Lider Tur. ve Otob. İşl. Tic. Ltd. Şti.
Otogar No. 70-2 İZMİR
78- Uşak Egemen Tur. Sey. Nakl. Ltd. Şti.
Otogar/UŞAK
79- Üstün Erçelik Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı/İZMİR
80- Varan Turizm Seyahat A.Ş.
Merkez Mah. Çınar Cad. 34530 Bahçelievler/İSTANBUL
81- Yeni Adana Seyahat Otobüs İşletmesi
Otogar/ADANA
82- Yeni Diyarbakır Seyahat Otob. İşl.
Otogar/DİYARBAKIR
83- Yeni Kontaş Otobüs İşletmesi
Otogar/KONYA
84- Yeni Show Turizm ve Seyh. Org. Tic Ltd. Şti.
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR
85- Yeşil Aksaray Tur. Nakl. San.Tic. Ltd. Şti.
Gökgözler Dinlenme Tesisleri AKSARAY
86- Yeşil Erzincan Otobüs İşletmesi
Yeni İzmir Otogarı Işıkkent/İZMİR

E- İDDİALARIN ÖZETİ

Şikayetçinin Kurumumuza verdiği 27.12.1999 tarihli şikayet dilekçesinde özetle;

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, İzmir şehirlerarası otobüs terminalinin işletmesini devretmiş olduğu İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.nin (İZOTAŞ), rekabeti engelleyici bir karar alarak şehirlerarası otobüs seyahat ücretlerine bir alt sınır belirlediği,

Adı geçen teşebbüsün bilet ücretleri için belirlediği bu alt sınırı karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşıyan firmalara bildirdiği, bu karara uymayan teşebbüslere ceza kestiği hatta karara uymayan şirketlerin terminalde bulunan bankalarının elektrik ve suyunu kestiği,

İZOTAŞ'ın, şirketlere bildirmiş olduğu ücretlerin uygulanıp uygulanmadığını terminalin çıkışındaki trafik noktasında bulunan personeli vasıtası ile, yolcuların biletlerini kontrol ederek denetlediği ileri sürülmüştür.

Rekabet kurulu'nun ilk incelemeyi takiben yaptığı önaraştırma sonucunda şikayet yerinde görülerek;

1. İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.'nin (İZOTAŞ)'ın;

Yeni İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali, Şehirlerarası Otobüs Yazıhanesi Kiracılık Sözleşmeleri'nin 8.16'ncı maddesinde yer alan, "Kiracı, EBOD ve İZOTAŞ'ın otobüs işletmeciliği ve taşımalara ilişkin olarak belirleyeceği esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı kabul, beyan ve taahhüt eder"

şeklindeki hüküm nedeniyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesini,

İzmir ilinde terminal işletmeciliği pazarındaki "hakim durumunu", "şehirlerarası karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri pazarındaki" rekabeti bozma amacıyla kötüye kullanması ile ilgili olarak da 4054 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesini ihlal etmiş olabileceği,

2. Şehirlerarası karayolu ile yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren 88 teşebbüsün ise,

"Karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri" pazarında aralarındaki fiyat rekabetini ihlal eder mahiyette "anlaşmalar" yaparak, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesini ihlal ediyor olabilecekleri iddialarıyla 4054 Sayılı Kanun'un 41'inci maddesi uyarınca soruşturma açılmıştır.

F- DOSYA EVRELERİ

1. İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ) adlı firmanın "şehirlerarası otobüs seyahat ücretlerine bir alt sınır getirilmesine yönelik fiyat protokolleri yapılması ve denetlenmesi"nde öncü olmak, otobüs firmalarının ise "bu protokollere katılmak suretiyle" rekabeti ihlal ettiklerine ilişkin şikayet dilekçesi, Rekabet Kurumu kayıtlarına 27.12.1999 tarihinde intikal etmiş ve söz konusu başvuru çerçevesinde ilk inceleme yapılmıştır.
2. Rekabet Kurulunca, şikayet konusunu oluşturan iddianın gerçekliğinin ve niteliğinin açıklığa kavuşturulması, dolayısıyla bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla önaraştırma yapılmasına, 29.2.2000 tarihinde karar verilmiştir.
3. Konu ile ilgili yapılan yerinde incelemeler sırasında, karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren bazı teşebbüslerin, aralarındaki fiyat rekabetini ihlal eder mahiyette "protokoller" imzaladıkları tespit edilmiştir. Bu çerçevede, şehirlerarası yolcu taşımacılığı hizmetlerinde 4054 sayılı Kanun'un ihlal edilip edilmediği ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığını belirlemek amacıyla Kurum raportörleri tarafından hazırlanan 9.5.2000 tarih ve D4/2/M.Y.-00/3 sayılı Önaraştırma Raporu 9.5.2000 tarihinde Rekabet Kurulu'na sunulmuştur.
4. Rekabet Kurulu söz konusu raporu değerlendirerek 30.5.2000 tarihinde soruşturma kararı almıştır.
5. Soruşturma Kararı, 4054 Kanun'un 43/2 nci maddesi uyarınca hakkında soruşturma açılan teşebbüslere bildirilmiş ve taraflardan 30 gün içerisinde ilk

yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir. Söz konusu bildirimce cevaben gönderilen ilk yazılı savunmalar yasal süre içerisinde Kurum kayıtlarına girmiştir.

6. Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan 29.11.2000 tarih ve SR/00-14 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1 inci maddesi uyarınca tüm Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara gönderilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince hakkında soruşturma yapılan teşebbüslerden 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.
7. Soruşturma Heyetinin hazırladığı 19.2.2001 tarihli "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2 nci maddesi uyarınca, tüm Kurul Üyeleri ve ilgili taraflara gönderilmiştir.
8. Hakkında soruşturma yapılan teşebbüslerin ek yazılı görüşe karşı cevapları yasal süresi içinde Rekabet Kurumu kayıtlarına girmiştir.
9. Hakkında soruşturma yürütülen tarafların talebi üzerine, Rekabet Kurulu'nun 10.4.2001 tarih ve 01-18/168-M sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 24.5.2001 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2 nci maddesi uyarınca ilgili taraflara gönderilmiştir.
10. 24.05.2001 tarihinde yapılan sözlü savunma toplantısında taraflar son savunmalarını yapmışlardır.
11. Rekabet Kurulu 18.2.2001 tarihinde nihai kararını vermiştir, verilen kararın 28.2.2001 tarihinde taraflara tefhim edilmesi öngörülmüş olmakla birlikte ilgili tarafların tefhim günü bulunmaması nedeniyle kararın sadece yazılı olarak bildirilmesi yoluna gidilmiştir.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ

1. Karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren 83 teşebbüsün, ilgili pazarda aralarındaki fiyat rekabetini ihlal eder mahiyette anlaşmalar yaptıkları bu sebeple 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin genel hükmünü ve özellikle anılan maddenin 2-a bendini ihlal ettikleri ve 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 2000/1 sayılı Tebliğ ile değişik 2.433.600.000 TL'den az olmamak üzere her birinin ayrı ayrı bir önceki yıl sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirinin %10'una kadar para cezası ile cezalandırılmaları gerektiği,

Ceza miktarının tayini esnasında,

- 1- Soruşturma açılması kararının tebliğini müteakip, teşebbüslerin ihlale son vererek protokolleri yürürlükten kaldırmış olmalarının,
- 2- İzmir Şehirlerarası Otobüs terminalinden başka, alternatif temin kaynağı bulunmayan taşımacı teşebbüslerin, soruşturmaya konu fiyat protokollerini, İZOTAŞ'ın baskıları, denetim ve yaptırımları sonucu imzalamış ve uygulamış olmalarının,
- 3- Soruşturma Raporunda değinilen, sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin karşılaştıkları, atıl kapasite, maliyet artışları, pazara giriş engeli bulunmaması ve pazarda arz ve talebin önemli ölçüde dalgalanması gibi ekonomik sorunların varlığının,

4- Protokollere katılmış olan teşebbüsler arasındaki ekonomik güç, faaliyette bulunulan hat sayısı, iştirak edilmiş protokol sayısı gibi farklılıkların,

hakkaniyet gereği göz önünde bulundurulması gerektiği,

2. İZOTAŞ'ın,

a) İzmir şehirlerarası otobüs terminaline ilişkin kira sözleşmelerinde yer alan rekabeti kısıtlayıcı düzenlemeler ile 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettiği ve

b) Adı geçen teşebbüsün İzmir ili şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarında hakim durumda bulunduğu ve bu konumunu 4054 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendindeki örneğe uygun olarak kötüye kullanmış olması sonucu aynı maddenin birinci fıkrasını ihlal etmesi nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 2.433.600.000 TL'den az olmamak üzere bir önceki yıl sonunda oluşan yıllık gayrisafi gelirin %10'una kadar para cezası ile cezalandırılması gerektiği,

düşüncesi raportörlerce ifade edilmiştir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Karayolları trafiğini düzenleyen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinde terminal tanımı; "İnsan veya eşya taşımalarında, araçların indirme, bindirme, yükleme, aktarma yaptıkları ve ayrıca bilet satışı ile bekleme, haberleşme, şehir ulaşımı ve benzeri hizmetlerin yapıldığı yerdir" şeklinde yapılmaktadır. Adı geçen Kanun'un 17 ve 18 inci maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden, belediye sınırları içerisinde karayolları kenarında yapılacak veya açılacak terminaller için belediyelerden izin alınmasının gerektiği ve bu izin alınırken de karayolu yetkili birimlerinin onayının da bulunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Soruşturma konusu olayın değerlendirilmesi sonucunda, şehirlerarasında karayolu ile yolcu taşımacılığı yapan otobüs firmaları ve bu firmalara bağlı otobüslerin ilk kalkış ve sefere başlangıç hizmetlerinde kullandıkları terminal hizmetinin talep yönünden başka bir ürünle karşılanamayacağı ve getirilen yasal düzenlemelerle hizmetin verilmiş şekli ve yerlerinin sınırlanmış olması nedenleriyle ilgili ürün pazarı, İZOTAŞ açısından, "şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarı" olarak tespit edilmiştir.

Şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği hizmetinden faydalanan ve bu hizmet bedelini maliyetlerine aktaran teşebbüsler ise seyahat firma ve acenteleridir. Soruşturmaya taraf bu seyahat firma ve acenteleri açısından geçerli olan ilgili ürün pazarı ise, "karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşıma hizmetleri pazarı" olarak tespit edilmiştir.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Şehirlerarası karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri niteliği gereği iller arası seferler şeklinde gerçekleştirilmektedir. Karayolu ile yolcu taşınması yapan otobüslerin terminal hizmetlerini sağladıkları coğrafi bölgeler, seferlerin

başlangıcının yapıldığı veya sona erdiği il ve ilçe merkezleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bir başka deyişle terminal hizmetlerinin arz edilmesinde komşu bölgelerden rekabet şartları bakımından tamamen farklı olan coğrafi bölgeler, idari sistem içerisinde bütünlük arz eden ve karayolu ile yolcu taşımacılığında seferlerin başlangıç ve bitiş noktasını oluşturan il ve ilçe merkezleridir. Şikayete konu faaliyetler ile rekabetin ortadan kaldırıldığı ilgili hizmetler İzmir ilinde gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede “İzmir ili” coğrafi pazar olarak tespit edilmiştir.

H.2. Yapılan İnceleme ve Tespitler

Soruşturma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda elde edilen, soruşturma konusu olaya ilişkin tespitler özetle aşağıdaki şekildedir.

“Yeni İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali Kiracılık Sözleşmesinin” 8.16'ncı maddesinde şu hüküm bulunmaktadır, "Kiracı İZOTAŞ'ın otobüs işletmeciliği ve taşımalara ilişkin olarak belirleyeceği esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı kabul, beyan ve taahhüt eder."

Buna paralel olarak, İZOTAŞ'ın yolcu taşıma fiyatlarını kontrol ettiğini gösteren bazı belgeler ele geçirilmiştir. Ancak İZOTAŞ bunların birer centilmenlik anlaşması olduğunu, hiçbir bağlayıcılığı olmadığını iddia etmiştir.

Firmaların terminalden gidecekleri mesafeye uygulanacak fiyat tarifesi yönetmelik ve sözleşmeler gereği İZOTAŞ'la birlikte belirlenmekte, bu fiyatlar üzerinden yalnızca firmaların abone kartı ile abone olan müşterilerine %15 özel indirim uygulanabilmektedir. İZOTAŞ nezdindeki fiyat belirleme toplantılarında her firmadan birer temsilci bulunmakta, her hat için uygun fiyat belirlenmekte ve bu toplantıların başkanlığını İZOTAŞ otopark müdür yardımcısı yapmaktadır. Bilet ücretleri terminal çıkışında İZOTAŞ görevlileri tarafından denetlenmekte ve belirlenen bilet ücretlerini uygulayanların önce elektriği ve suyu kesilmekte, daha sonra para cezası uygulanmaktadır. Düşük fiyatla bilet kesen firmaların İZOTAŞ tarafından cezalandırıldığına ilişkin belgeler Kurum raportörlerince ele geçirilmiştir. Bunlardan biri İZOTAŞ'ta 13.4.2000 tarihinde yapılan yerinde inceleme sırasında ele geçirilen ve terminalde faaliyet gösteren firmaların 1.2.1999–1.5.1999 tarihleri arasında İZOTAŞ'tan aldıkları ceza ve ihtarları gösteren bir tablodur. Belgeye göre Pamukkale, Metro gibi firmalar düşük fiyatla bilet kestikleri için terminal yönetimince cezalandırılmışlardır. Bir diğeri 14.2.2000 tarihli ve İZOTAŞ görevlisi Abdullah EROĞLU imzalı yazıdır. Yazının 11 ve 12'nci maddelerinde, “Düşük bileti kontrol edebilmek amacı ile şehir içi yazıhanelerin gezildiği ve hiçbir yerden düşük fiyat verilmediği, düşük fiyat kontrollerinin aralıksız sürdürüleceği” ifade edilmiştir.

Seyahat firmalarının zaman zaman imzaladıkları fiyat protokollerinde genellikle aşağıdaki ifadeler yer almaktadır: “Bizler aşağıda imzası bulunan şehirlerarası taşımacı firma sahip ve temsilcileri aşağıda belirtilen güzergahlarda uygulayacağımız fiyat tarifesinin tarafımızdan belirlendiğini ve bu fiyatlara uyma konusunda karşılıklı iyi niyet içerisinde azami özeni göstereceğimizi, işbu sözleşmeyi taşımacılık sektöründeki tacirin, basiretli, kişiliği, onuruna yakışır bir şekilde centilmenlik anlaşması olarak imzalamış olup, aksi halde aleyhine haksız rekabet yaptığımız firmaya 100 USD tazminat ödeyeceğimizi kabul, beyan ve taahhüt ederiz.”

İZOTAŞ yetkilileri de yukarıdaki hususları doğrularak, yıkıcı rekabeti önlemek ve farklı bilet ücretlerini kaldırmak için mezkur firmaların kendi aralarında zaman zaman centilmenlik anlaşmaları yaptıklarını, bu anlaşmalara uymayanlara karşı İZOTAŞ'ın, firma yazıhanelerinin elektrik ve suyunu kesme, daha ileri boyutlu "anlaşmalara uymama" durumunda ise 100 A.B.D. doları para cezası uygulama yoluna gittiğini, bilet ücretleri konusunda gerekli denetimleri yaptığını, her güzergah için ayrı ayrı centilmenlik anlaşmaları yapıldığını, otobüsler terminalden hareket etmeden önce iki İZOTAŞ görevlisinin bilet kontrolü yaptığını, belirlenen fiyatlara uyulmadığı takdirde gerekli cezaların aşama aşama uygulandığını, fiyat belirleme amacının zararlı rekabeti ortadan kaldırmak olduğunu, bunu halihazırda sağlayanın da çıkıştaki bilet kontrolleri yoluyla İZOTAŞ olduğunu belirtmişlerdir.

H.3. İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.nin (İZOTAŞ) Hakim Durumunun Saptanması ve Kötüye Kullanma Oluşturan Karar ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

H.3.1. İZOTAŞ'ın Hakim Durumunun Saptanması

Şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği; 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu'na göre Büyükşehir belediyesi görevleri arasında, yapmak veya yaptırmak şeklinde sayılmaktadır. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu düzenlemelerine göre de belediye sınırları içerisinde terminal kurmak ve işletmek yine Belediye'nin iznine tabi bulunmaktadır. İzmir ilinde faaliyet gösteren terminal, Büyükşehir belediyesi ile Ege Bölgesi Otobüsçüleri Derneği (EBOD) arasındaki özel hukuka dayalı Yap-İşlet-Devret sözleşmesi uyarınca dernek üyeleri tarafından yaptırılmıştır. Terminalin işletilmesi hususunda ise dernek statüsünün yeterli olmaması nedeniyle, İZOTAŞ kurulmuş bulunmaktadır. İzmir ilinde Belediye'den izin alarak faaliyette bulunan bir başka terminal bulunmamaktadır. Varan ve Ulusoy gibi firmalarının özel terminalleri, şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarında sadece kendi otobüslerine yönelik hizmet sunmakta ve diğer firmalar için bir alternatif oluşturmamaktadır.

Tüm bu yasal ve sözleşmelere dayalı hukuki çerçeve içerisinde İZOTAŞ'ın şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarında gerçek anlamda tek terminal işletmecisi olduğu, il genelinde faaliyet gösteren özel terminallerin kendisine alternatif teşkil etmediği, ilgili ürün pazarında hukuki ve fiili tekel niteliği ile hakim konumda bulunduğu sonucuna ulaşılmaktadır. İZOTAŞ'ın rekabet hukuku hakim durum kıstasları olan; rakiplerinden, müşterilerinden ve tüketicilerden bağımsız hareket edebilmesi unsurları açısından değerlendirilmesinde; hukuki anlamda faaliyet izni bulunan bir rakibinin bulunmaması, teşebbüsün rakiplerinden tamamen bağımsız davranma imkanını sağlamaktadır. Şirketin terminal hizmetlerinin müşterisi konumundaki seyahat firma ve acentelerinden de bağımsız olarak fiyat belirleme yetkisi bulunmaktadır. Rekabet hukukunda hakim konum değerlendirmelerinde esas alınan niteliksel ve niceliksel özelliklerin olayda varit olduğu, bu nedenle İZOTAŞ'ın ilgili ürün ve coğrafi pazarda hakim konumda bulunduğu anlaşılmaktadır.

H.3.2. Kötüye Kullanma Oluşturan Karar ve Davranışların Değerlendirilmesi

İZOTAŞ'ın hakim durumunu, bir başka pazardaki rekabeti bozmak amacıyla kötüye kullanımının değerlendirilmesinde, öncelikle rekabetin bozulduğu karayolu

ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarının özelliklerin özetle incelenmesi gerekmektedir.

Soruşturma konusu ilgili pazarda, 1998 yılı itibariyle 150'den fazla teşebbüs İzmir terminalinde çalışmaktadır. İlgili pazara önemli sayılabilecek giriş engelleri bulunmamaktadır. Firmaların maliyet yapılarının büyük ölçüde benzer olduğunu söylemek zordur. Özellikle Türkiye çapında faaliyetlerini sürdürmekte olan firmalar ile yerel/bölgesel ölçüde çalışan firmaların maliyet unsurları farklılık göstermektedir. Pazarda faaliyet gösteren teşebbüsler arasında yolcu bilet fiyatlarının belirlenmesinde bilgi akışının bulunduğu bir gerçektir ve bu durum pazarın yapısından kaynaklanmaktadır. Ancak firmaların fiyat tarifelerinin farklı zamanlarda onaylattıkları düşünüldüğünde, firmalar arasında koordinasyonun kolaylıkla sağlanamayacağı düşünülmektedir.

Yukarıda yer verilen bilgi ve açıklamalar göz önüne alındığında, karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarında rekabetini sınırlayıcı anlaşmaların kolaylıkla yapılamayacağı, bu türde anlaşmaların akdedilmeleri durumunda dahi sürdürülebilmelerinin zor olduğu açıktır. Bu noktada İZOTAŞ'ın konumu önem taşımaktadır. İZOTAŞ'ın kurduğu denetim ağıyla "anlaşmalara" uyulup uyulmadığını otogar çıkışlarında ve satış noktalarında kontrol ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, İZOTAŞ bünyesindeki kurulmuş olan denetim organı düzenli raporlarla bu bilgileri şirket yönetimine iletmekte ve anlaşmayı bozan firmalara çeşitli cezalar uygulanmaktadır. Yine soruşturmaya taraf teşebbüslerin yetkilileri ile yapılan görüşmelerden İZOTAŞ'ın "protokollerin" yapılmasında, uygulanmasında ve denetlenmesinde en önemli unsur olduğu açıkça anlaşılmaktadır. İZOTAŞ yönetimi, terminalde faaliyet gösteren firmaları 6.12.1999 tarihinde İzotaş işletme binasında yapılacak bir toplantıya katılmaya zorlamıştır. Soruşturmaya konu fiyat anlaşmaları bu toplantıyı takip eden, 8.12.1999, 13.12.1999 ve 14.12.1999 tarihlerinde imzalanmıştır. Ayrıca, İZOTAŞ'ın 27.11.998 tarihli bir bildirisinde firmaların yolcu bileti ücretlerini, sözleşmeler gereği, kendileriyle birlikte belirleyecekleri ifade edilmektedir.

İZOTAŞ, fiyat anlaşmalarının akdedilmesinde, denetlenmesinde ve uygulanmasında asli bir rol oynamıştır. İZOTAŞ bunu gerçekleştirirken hem İzmir şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarındaki hakim durumundan yararlanmakta, hem de "Kiracılık Sözleşmesinin" hükümlerinden güç almaktadır.

H.4. Tarafların Soruşturma Sürecinde Getirdiği Delil ve Savunmaların Değerlendirilmesi

H.4.1. Anlaşmalara Taraf Teşebbüslerin Soruşturma Sürecinde Getirdiği Delil ve Savunmaların Değerlendirilmesi

Yukarıda ticari unvan ve isimlerine yer verilen, karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren teşebbüsler ve vekilleri tarafından soruşturma kapsamında sunulan yazılı ve sözlü savunmalar aşağıdaki başlıklar altında özetlenebilmektedir.

- a) Anlaşmaların teşebbüsler tarafından yetkilendirilmemiş kişilerce imzalandığı,
- b) Bir kısım teşebbüslerin ilgili pazarda faaliyetlerinin bulunmadığı,
- c) Bir kısım teşebbüslerin anlaşmalara katılmadıkları,

- d) Anlaşmaların taraflar üzerinde bağlayıcılığının bulunmadığı,
- e) Teşebbüslerin “Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik” hükümlerini uygulamaya çalıştıkları,
- f) Anlaşmaların ilgili pazarda etkisinin olmayacağı,
- g) ”De Minimis” ilgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalmayacağı savunması,
- h) Pazarda karşılaşılan atıl kapasite, yıkıcı rekabet, yüksek maliyetler benzeri ekonomik sorunların varlığı,
- i) Anlaşmaların, İZOTAŞ’ın baskıları sonucunda yapıldığı.

Rekabet Kurulu karayolu ile şehirlerarasında yolcu taşımacılığı hizmetleri pazarında faaliyet gösteren 86 teşebbüs hakkında, tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları, toplanan tüm bilgi ve belgeler ile soruşturma raporu ve sözlü savunma toplantısındaki açıklamaları değerlendirmiştir. Buna göre;

As Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Doğuş Iğdır Otobüs İşletmesi, Erciş İtimat Otobüs İşletmesi, Iğdır Hat Otobüs İşletmesi ve Lider Patnos Turizm, Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Hatay Öz Tur Otobüs İşletmesi Ticaret Ltd. Şti, Öz Pan Kara Nakliyat Ltd.Şti. ve Urfa Lider Turizm ve Otobüs İşletmesi Ticaret Ltd.Şti. unvanlı teşebbüsler hakkında ilgili pazarda faaliyetlerinin bulunmaması ve anlaşmalara katılmamış olmaları sebebiyle,

Geri kalan 77 teşebbüsün soruşturmaya konu fiyat anlaşmalarını İZOTAŞ’ın baskı, denetim ve yaptırımları ile hakim durumunu kötüye kullanması sonucunda imzalamış ve uygulamış olmaları nedeniyle,

Bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi çerçevesinde bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına karar vermiştir.

H.4.2. İZOTAŞ’ın Soruşturma Sürecinde Getirdiği Delil ve Savunmaların Değerlendirilmesi

İZOTAŞ adına vekili tarafından soruşturma aşamalarında sunulan yazılı ve sözlü savunmalarda getirilen esaslar aşağıdaki başlıklar halinde özetlenebilir.

- a) İZOTAŞ’ın “Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik” hükümlerini uygulamaya çalıştığı,
- b) Anlaşmaların ilgili pazarda “Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik” hükümleri sebebiyle etkisinin olmayacağı,
- c) Pazarda karşılaşılan atıl kapasite, yıkıcı rekabet, yüksek maliyetler benzeri ekonomik sorunların varlığı,
- d) İZOTAŞ hakkında soruşturma açılması kararına dayanak oluşturan bazı tespitlerin yanlış değerlendirildiği,
- e) ”Hakim Durumun Kötüye Kullanılması” konusunda fayda sağlanmadığı, gerekçe bulunmadığı.

Yukarıda özetlenen savunma unsurlarının değerlendirilmesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmaktadır.

“Karayolu ile Şehirlerarası Yolcu Taşımaları Hakkında Yönetmelik”in (Yönetmelik) 40 ıncı maddesi “Taşımalar, taşımacılar, acenteler ve taşıma işlerinde çalışanlar, yolcu terminalleri ve bunlarla ilgili iş ve hizmetler Bakanlığın

denetimine tabidir. Bakanlığın denetimi yanında, çalışma şartları ve trafik güvenliği yönünden, ilgili kuruluşlar, mevzuat çerçevesinde her türlü denetimi yaparlar.” ifadelerini içermektedir. Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, yönetmelikten kaynaklanan denetim yetkisi ve yönetmeliğin uygulanması görevi Ulaştırma Bakanlığı’na aittir. 40’uncü maddenin ikinci cümlesi ve devamında sözü edilen “ilgili kuruluşlar” ile kastedilen, hiç kuşkusuz kamu kuruluşlarıdır. Özetle, terminal işletmecisi İZOTAŞ’ın, Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasını temin etmek amacıyla fiyat anlaşmaları yapılması hususunda baskı kurması yönetmelik hükümleriyle bağdaşmaz.

İZOTAŞ savunmalarında anılan Yönetmeliğin; “Uygulamaya konulan taşıma fiyatları, taşımanın başlangıç ve bitiş noktaları arasında gidiş-dönüşte aynı olacaktır. Değişik fiyat tarifesi uygulanamaz. Onaylanmış fiyat tarifelerinin üzerinde ücret alınamaz. Ancak taşımacılar, tespit edeceği esaslara göre onaylanmış fiyat tarifelerinin %25’ine kadar indirim uygulayabilirler” şeklindeki 18 inci maddesine atıf yaparak, firmalar arasında akdedilen anlaşmaların rekabeti engelleme sonucu doğurmayacağını iddia etmektedir. Ancak, Yönetmelik’le firmalara fiyat belirlenmesi aşamasında getirilen sınırlama, yatay düzeyde rekabet eden teşebbüsler arasındaki rekabeti engelleme amaçlı eylemleri destekleyen bir uygulama değildir. Bu düzenlemeyle, talebin arttığı dönemlerde tüketici zararına olarak firmaların yüksek taşıma bedelleri belirlemesinin ve talebin yetersiz kaldığı durumlarda ise firmaların maliyetlerinin altında bilet fiyatları belirleyerek iktisadi zarar görmelerinin engellenmesi amaçlanmaktadır. Oysa İZOTAŞ’ın kontrolü, yönetmelik hükümlerine uygun olmayan fiyatlarla sınırlı değildir. Doğrudan liste fiyatına uymayı (%25’in altına inilmemiş olsa bile) garanti etmeye yöneliktir ki, bu da şehirlerarası karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri piyasasında faaliyette bulunan teşebbüslerin yatay anlaşma yapabilmelerine zemin hazırlayan bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Bu eylem sayesinde firmaların birbirleriyle fiyat rekabeti yapmaları iki şekilde engellenmektedir. Birincisi daha önce firmalar özgür iradeleri ile kendi fiyatlarını kendileri belirlemiş ve Bölge Müdürlüğü’ne bildirmiş olsalar bile, onların bu fiyattan Yönetmeliğin izin verdiği %25 indirim yapma imkanları ortadan kaldırılmaktadır. İkinci olarak da İZOTAŞ tarafından, firmalar listelerini düzenlerken biraraya gelmeye zorlanmaktadır.

İZOTAŞ hakkında soruşturma açılması kararına dayanak oluşturan bazı tespitlerin yanlış değerlendirildiği şeklindeki savunmalarda; terminal kiracılık sözleşmesinin 8.16 inci maddesinin, taraflar arasında “kapı çıkış ücretlerinin” belirlenmesi ile ilgili olduğu iddia edilmektedir. Bu iddianın gerçek durumu yansıttığını kabul etmek mümkün değildir. Şöyle ki, ilgili madde, “Kiracı, EBOD ve İZOTAŞ’ın otobüs işletmeciliği ve taşımalara ilişkin olarak belirleyeceği esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı kabul, beyan ve taahhüt eder” şeklindedir.

Ayrıca, İZOTAŞ’ın 27.11.1998 tarihli bir bildirisinde özetle: “....Firmaların terminalimizden gidecekleri mesafeye uygulayacakları fiyat tarifesi yönetmelik ve sözleşmeler gereği şirketimizle birlikte belirlenecektir bu fiyatlar üzerinden yalnızca firmaların abone kartı ile abone olan müşterilerine %15 özel indirim uygulayabileceklerine oybirliği ile karar verilmiştir” denilmektedir. Bu ifadelerden “kiracılık sözleşmelerinde” kastedilen “ücret tarifelerine ilişkin esasların”, bilet fiyatlarının belirlenmesine ilişkin olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

İZOTAŞ adına vekilleri sözlü ve yazılı savunmalarında, İZOTAŞ Yönetim Kurulu Başkanının 3.12.1999 tarihinde terminalde faaliyet gösteren firma yetkililerine gönderdiği bir bildirim ve İZOTAŞ yönetimince 6.12.1999 tarihinde toplantıda alınan kararlara uyulmaması durumunda uygulanacak ceza ve yaptırımların açıklandığı bir başka yazıdan oluşan tespitlerin tarafımızca yanlış değerlendirildiğini de iddia etmişlerdir.

İZOTAŞ'a gönderilen tebliğatin 11 ve 12 sayfalarında yer verilen tespitler, Soruşturma Raporu'nda etraflıca açıklanmıştır. Buna göre, 6.12.1999 tarihli yazıda İZOTAŞ işletme binasında bir toplantının düzenleneceği belirtilmekte, firma ve acente yetkilileri bu toplantıya katılmaya zorlanmaktadır. Daha önce açıklandığı üzere "protokoller" 8.12.1999, 13.12.1999 ve 14.12.1999 tarihlerinde imzalanmıştır. Adı geçen "protokoller" in imzalanmasının, İZOTAŞ yönetim binasında yapılan toplantıdan hemen sonraki tarihlerde gerçekleşmesinin rastlantısal olamayacağı açıktır. Ayrıca toplantıya katılan teşebbüs temsilcilerinin ve taşımacı firma yetkililerinin ifadelerinden 06.12.1999 tarihli ve benzeri toplantılarda bilet fiyatlarını belirleme amaçlı anlaşmaların yapıldığı açıkça anlaşılmaktadır.

İZOTAŞ vekili, 6.12.1999 tarihinde İZOTAŞ yönetimince terminalde faaliyet gösteren firma ve acente yetkililerine gönderilen bir başka yazının da yanlış değerlendirildiğini savunmaktadır. Ancak bu yazıdan İZOTAŞ yönetim binasında yapılan toplantıda alınan kararların aynı gün duyurulmakta olduğu ve bu kararlara uyulmaması durumunda uygulanacak ceza ve yaptırımların açıklandığı anlaşılmaktadır. Alınan kararlara uymayanlara ilişkin olarak, toplantının hemen ertesi günü itibarıyla yürürlüğe konduğu anlaşılan ceza maddelerinde; ilk hatada 2 gün boyunca yazıhanenin elektrik ve suyunun kesileceği, ikinci hatada firmanın otobüs ve servis araçlarının 3 gün süre ile terminale sokulmayacağı, hatanın üçüncü kez tekrarlanması halinde yazıhanenin 10 gün süre ile kapatılacağı, bunlara rağmen kararlara uyulmamaya devam edilirse yazıhanenin akde aykırılık sebebiyle tahliye edileceği hükme bağlanmıştır.

Hakim durumda olan teşebbüsün kendine yarar sağlamadığı savunmasının, soruşturma raporu ve ek görüşte detaylı şekilde aktarıldığı üzere, İZOTAŞ'ın eylemlerinin etkisinin rekabeti sınırlayıcı nitelikte olması sonucu, kabulü mümkün görülmemektedir. 4054 sayılı Kanun'un 6 ncı maddesine göre, hakim durumdaki teşebbüsün bu hakim durumunu kötüye kullanması için bundan doğrudan kendisinin yarar sağlaması gerekmemektedir. Bu itibarla, 6 ncı madde bağlamında bir ihlalin varlığının ispatı ve ispatın vukuu halinde teşebbüsün cezalandırılması bakımından, hakim durumun kötüye kullanılma gerekçesinin tahlil ve tespiti zorunlu bir unsur değildir.

I- GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Yapılan değerlendirmeler sonucunda;

- Şehirlerarası karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri pazarında faaliyet gösteren,

- As Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Doğuş İğdır Otobüs İşletmesi, Erciş İtimat Otobüs İşletmesi, İğdır Hat Otobüs İşletmesi ve Lider Patnos Turizm unvanlı teşebbüslerin faaliyetlerinin, soruşturma yürütülen coğrafi pazarın dışında kalması nedeniyle,
- Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Hatay Öz Tur Otobüs İşletmesi Ticaret Ltd. Şti, Öz Pan Kara Nakliyat Ltd. Şti. ve Urfa Lider Turizm ve Otobüs İşl. Tic. Ltd. Şti. unvanlı teşebbüslerin; protokollerin imza tarihinde ticari faaliyette bulunmadıkları, dolayısıyla söz konusu hatlarla ilgili protokollere katılmadıkları anlaşıldığından,

bu teşebbüslerin soruşturma kapsamında çıkarılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

- Yukarıda unvanları sayılanlar dışında haklarında soruşturma yürütülen ve İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'nden başka alternatif temin kaynağı bulunmayan diğer 77 taşımacı teşebbüsün, soruşturmaya konu fiyat protokollerini baskı, denetim ve yaptırımlar ile İZOTAŞ'ın hakim durumunu kötüye kullanması sonucunda imzalamış ve uygulamış olmaları nedeniyle, bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmiştir.
 - İZOTAŞ'ın İzmir ili şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarında hakim durumda bulunduğu,
 - İZOTAŞ'ın İzmir ili şehirlerarası otobüs terminali işletmeciliği pazarındaki hakim durumundan yararlanarak;
 - Otobüs Terminali Kiracılık Sözleşmeleri'nin 8.16'ncı maddesine; "Kiracı, EBOD ve İZOTAŞ'ın otobüs işletmeciliği ve taşımalara ilişkin olarak belirleyeceği esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı kabul, beyan ve taahhüt eder" şeklindeki hükmü koymak,
 - Kiracılık sözleşmelerinin yukarıda yer verilen hükmünden yararlanarak, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı pazarında faaliyet gösteren teşebbüsleri, aralarındaki fiyat rekabetini ortadan kaldırır mahiyette anlaşmalar yapmaya zorlamak,
 - Terminal bünyesinde kurduğu denetim sistemiyle bu anlaşmaları uyulup uyulmadığını denetlemek,
 - Taşımacı teşebbüslere, anlaşmalara uyulmaması durumunda cezai müeyyideler uygulamak,
 - Suretiyle 4054 sayılı Kanun'un başlıklı 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde örneklendirilen kötüye kullanma hallerinden "Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemleri" gerçekleştirdiği,
 - Belirtilen kötüye kullanma davranışlarını gösteren İZOTAŞ'ın 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6 ncı maddesinin birinci fıkrası hükmünü ihlal ettiği,
- sonucuna ulaşılmakla İZOTAŞ'ın 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin ikinci fıkrası uyarınca para cezası ile cezalandırılması gerekmektedir.

- İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'ne ilişkin İZOTAŞ ile kiracıları arasında akdedilen kira sözleşmelerinin 8.16. maddesinde yer alan ve kiracı taşıma teşebbüslerinin belirlenmiş esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı taahhüt etmelerini öngören hükmün ve bu hüküm doğrultusunda İZOTAŞ tarafından yapılan zorlama ve yaptırım uygulamalarının, İZOTAŞ'ın hakim durumunu kötüye kullanma eylemlerinin bir sonucu olması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde kira sözleşmeleri için ayrıca bir işlem yapılmasına gerek bulunmamaktadır. Ancak söz konusu teşebbüsün hakim durumunu kötüye kullanma olarak kabul edilen bu eylemine 4054 sayılı Kanun'un 9/1 maddesi uyarınca son verilmesi gerekmektedir.

J- SONUÇ

Rekabet Kurulu'nun 30.11.1999 tarih ve 99-55/585-372 sayılı Kararı uyarınca haklarında soruşturma yürütülen, karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı faaliyetinde bulunan ve ekli listede isimleri yer alan 86 teşebbüs ve İzmir Otobüs ve Teminal İşletmeleri A.Ş. (İZOTAŞ) hakkında, tarafların karşılıklı iddia ve savunmaları, toplanan tüm bilgi ve belgeler ile soruşturma raporu ve sözlü savunma toplantısındaki açıklamalar değerlendirilerek, 5.6.2001 tarihinde yapılan 01-26/256-72 sayılı Rekabet Kurulu toplantısında aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- I- Şehirlerarası karayolu ile yolcu taşıma hizmetleri pazarında faaliyet gösteren,
 - a- As Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Doğuş İğdır Otobüs İşletmesi, Erciş İtmat Otobüs İşletmesi, İğdır Hat Otobüs İşletmesi ve Lider Patnos Turizm unvanlı teşebbüslerin faaliyetlerinin, soruşturma yürütülen coğrafi pazarın dışında kalması nedeniyle,
 - b- Ağrı Tur Otobüs İşletmesi, Hatay Öz Tur Otobüs İşletmesi Ticaret Ltd. Şti, Öz Pan Kara Nakliyat Ltd. Şti. ve Urfa Lider Turizm ve Otobüs İşletmesi Tic. Ltd. Şti. unvanlı teşebbüslerin; protokollerin imza tarihinde ticari faaliyette bulunmadıkları, dolayısıyla söz konusu hatlarla ilgili protokollere katılmadıkları anlaşıldığından, bu teşebbüslerin soruşturma kapsamından çıkarılmasına;
2. Yukarıda unvanları sayılanlar dışında haklarında soruşturma yürütülen ve İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'nden başka alternatif temin kaynağı bulunmayan diğer 77 taşımacı teşebbüsün, soruşturmaya konu fiyat protokollerini baskı, denetim ve yaptırımlar ile İZOTAŞ'ın hakim durumunu kötüye kullanması sonucunda imzalamış ve uygulamış olmaları nedeniyle, bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığına;
3. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un "Hakim Durumun Kötüye Kullanılması" başlıklı 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde yasaklanan "*Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemleri*" gerçekleştirmek suretiyle aynı maddenin birinci fıkrasını ihlal etmiş olması nedeniyle ve aynı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrası gereğince İzmir Otobüs ve Terminal İşletmeleri A.Ş.'nin taktiren, 39.359.840.000.- TL. idari para cezası ile cezalandırılmasına;

4. İzmir Şehirlerarası Otobüs Terminali'ne ilişkin kira sözleşmelerinin 8.16. maddesinde yer alan ve kiracı taşıma teşebbüslerinin belirlenmiş esaslara ve ücret tarifelerine kesinlikle uymayı taahhüt etmelerini öngören hükmün ve bu hüküm doğrultusunda İZOTAŞ tarafından yapılan zorlama ve yaptırım uygulamalarının, İZOTAŞ'ın hakim durumunu kötüye kullanma eylemlerinin bir sonucu olması nedeniyle, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde kira sözleşmeleri için ayrıca bir işlem yapılmasına yer olmadığına; ancak İZOTAŞ'ın kira sözleşmelerindeki bu hükümleri çıkarmak ve uygulamamak suretiyle bu kararda hakim durumunu kötüye kullanma sayılan eylemlerine son vermesine;

OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.